

LIBRA

ČASOPIS HRVATSKOG KULTURNOG KLUBA U ŠVICARSKOJ / ZEITSCHRIFT DES KROATISCHEN KULTURKLUBS IN DER SCHWEIZ

Dr. sc. Davor Pavuna:

O fizici, CERN-u i Hrvatima u CERN-u /
Physik, CERN und Kroaten in CERN

Alfred Schenker:

Grad Baden u kantonu Aargau /
Die Stadt Baden im Aargau

Walter Hunkeler:

Krumpiri razdora / Röstigraben

Tihomir Nuić:

Marin Držić prije Shakespearea /
Marin Držić vor Shakespeare

Gorana Nydegger:

Utočište za životinje / Asyl für Tiere

Božić kako su ga pedesetih i šezdesetih godina slavili u Prigorju, u okolici Zagreba

Die Weihnachtsbräuche in den fünfziger und sechziger Jahren in Prigorje in der Umgebung von Zagreb

Tekst / Text:

DRAŽENKA MOLL

Prijevod / Übersetzung:

SANJA LIPNJAK

Sjeća se mama Marica iz Sesveta: Pripreme za Božić počele su s prvim Adventom (prvom nedjeljom Došašća). Kroz božićno vrijeme nije se smjelo ništa raditi osim blagu (životinjama) dati jesti. Zašto? Zato da bude mir i tišina, jer se Isus tek rodio. Stoga se sa svim poslovima i pripremama počelo četiri tjedna ranije. Muškarci su počeli sjeći i pripremati drva. Žene su sređivale kuću i okućnicu, krečile zidove, mijenjale papire na policama u vitrinama i ormarima, toville su purane, guske, patke kako bi božićna pečenka bila što ukusnija.

Na Badnjak ujutro počela se pripremati posna hrana: salate od graha i krumpira, slatkovodna riba, gotovo uvijek šaran. Mijesile su se gibanice od dizanog tijesta, pekle se pečenke, kruh se ispekao u roli od peći na drva a mlinci se pekli na njejoj užarenoj ploči. Kuhala se hladetina. Dečki su rano ujutro naložili veliki panj, takozvano veliko svjetlo! Tada su otišli u šumu odsjeći božićno drveće. Najstariji član u obitelji pripremio je u štali puno slame koju je stavio u platu. U kući se pripremila velika zdjela sa žitom: kukuruz, grah, pšenica. I velika svijeća.

Djeca su također pomagala u pripremama: unosila su nacijepana drva, vodu s bunara, kitila bor... Pjevale su se božićne pjesme, bor se kitio malo kuglicama, malo salonbombonima, crvenim jabukama i vilinom kosom. Kada je bio okićen, svi ukućani su se svečano preodjenuli u najljepšu robu što su imali. Tada je započeo veliki trenutak iščekivanja.

Svi su mirno sjedili, upalili svijeću i iščekivali unos slame u kuću. Djed je tada dostojanstveno došao do ulaznih vrata sa zavežljajem slame. Pokucao je, ušao i ukućane pozdravio sa: "Hvaljen Isus i Marija". Slama se unosila u kuću kao simbol Isusova rođenja na slamici. Uzeo je zdjelu sa žitom i zrnje razbacao u sva četiri kuta prostorije rekavši: "Da bi i iduća godina bila plodna i rodna, da bi svagdje gdje se posijalo bilo rodno i plodno". Nabrajao je: "Daj vam Bog telekov, racekov, konjekov i picekov" i zaželio sreću, zdravlje za sve u kući i na kraju čestitao Bo-

Mutter Marica aus Sesvete erinnert sich: Die Vorbereitungen auf Weihnachten begannen immer mit dem ersten Advent, dem ersten Sonntag im Dezember. Während der Weihnachtszeit durfte man nicht arbeiten, nur das Vieh füttern. Warum war das so? Es musste ruhig und still sein, da das Jesuskind erst geboren wurde. Aus diesem Grunde begann man mit allen Arbeiten und Vorbereitungen für das Fest schon vier Wochen zuvor. Die Männer fällten die Bäume und hackten das Holz. Die Frauen putzten das Haus und die Hofstatt, tünchten die Wände frisch, bezogen mit Papier die Bretter in den Vitrinen und Schränken neu, mästeten geraume Zeit vorher schon Truthähne, Gänse oder Enten, damit der Weihnachtsbraten geschmackvoll werde.

Am Morgen des 24. Dezembers, einem Tag vor Weihnachten, begannen die Frauen mit der Zubereitung der Speisen: Bohnen- und Kartoffelsalat, Süßwasserfisch - meistens Karpfen. Nach diesem Abendessen ging man zu Fuss durch den Schnee zur Mitternachtsmesse in die Kirche. Besonders erfreut waren die Kinder auf dem Heimweg, als sie die Holzzäune der Nachbarn schütteln durften! Damit das Jahr mit Obst fruchtbar und ertragreich werde. Je stärker sie schüttelten, desto mehr Obst sollte auf den Obstbäumen wachsen. Gegen drei Uhr morgens, als man von der Messe zurück auf den Hof kam, ging man zuerst in den Stall, um das Vieh zu füttern! Die Tiere schauten überrascht, was geschah, da sie sonst zu dieser ungewohnten Zeit nie gefüttert wurden, nur jetzt zu Weihnachten! Erst als das Vieh gefüttert worden war, durfte die Familie in das Haus reingehen, sich an den Tisch setzen, um Sülze, Blutwürste, Würste und Grieben zu essen.

Damals gab es noch keine Knallfrösche, sondern die Jungen schossen mit Karbid, selbst gemacht aus ungelöschtem Kalk.

Das feierliche Weihnachtsmüttagessen bestand aus Suppe, gebratener Ente, Truthahn, Plinsen, einer Art Teigwaren, und Quarkkuchen. Dazu wurde Glühwein getrunken. Gegen Abend ging man zu den Verwandten, Freunden und Nachbarn, um allen eine frohe Weihnacht zu wünschen.

Kurz nach Weihnachten wurden die Häuser gesegnet. Der Priester kündigte schon während der Mitternachtsmesse am Heiligabend seiner Pfarrgemeinde an, an welchem Tag in welchem Dorf und zu welcher Zeit die Häuser gesegnet würden. Er ging mit dem Glöckner vom Haus zu Haus und sang das alte kroatische Lied "Narodi nam se kralj nebeski" (was "der Himmelkönig wurde uns geboren" heisst). Mit diesem Lied traten beide ins Haus ein. Auf dem Tisch standen eine leuchtende Kerze, ein Glas Weihwasser mit einem grünen Zweig von der Hecke und ein Kruzifix. Die Hausbewohner bekreuzigten sich, küssten das Kruzifix des Priesters und sagten zusammen das Gebet auf. Am Ende schenkten sie dem Priester etwas

žić! Domaćica kuće natočila mu je čašu vina i tek tada je sjeo "tvrdo" na zavežljaj slame i na iskap popio vino. Da bi se potvrdio blagoslov, ostatak zrnja domaćica je prosula po stolu na kojem su bili perjača (krilo od guske) i brus za kosu, a od slame se ispleo vijenac. Ostatak slame se stavlja ispod stola. Djeca su obožavala spavati na toj slami u koju se stavlja i nešto sitnoga novca i bombona. Preko svega toga stavio se svečani božićni stolnjak. Tada je počela posna večera: Riba i salate!

Nakon posne večere krenulo se pješice po snijegu u crkvu na polnoćku. Djeca su najviše voljela povratak iz crkve kada su po putu susjedima tresli drvene plotove! Kako bi godina bila voćem rodna i plodna...Što bi jače tresli, to bi više voća trebalo ostati na voćkama. Oko tri sata izjutra kada se vratilo s polnoćke u dvorište, prvo se išlo u štalu dati blagu jesti! Životinje bi iznenađeno gledale što se to zbiva, jer inače u to vrijeme nikada ne dobivaju jesti. Samo na svetkovinu Božića! Tek kad su nahranili blago ukućani su smjeli ući u kuću i jesti hladetinu, krvavice, kobasice i čvarke. Nekada nije bilo petardi već su dječaci pucali iz karabita (radio se od živog vapna).

Sutradan, svečani božićni ručak sastojao se od juhe, pečene guske, purana, mlinaca i gibanice, a pilo se kuhano vino. Predvečer se išlo čestitati, rođacima, prijateljima, susjedima...

Božićno navečerje trajalo je četiri dana: Badnja večer, Božić, Štefanje i sv. Ivan. Ujutro, na dan sv. Ivana slama se iznijela iz kuće u štalu. Slamnati vijenac sa stola objesio se na štalu kako bi štitio blago od udara groma a ostatak slame ispod stola darivao se voćkama za što bolji urod. Od tog trenutka smjelo se opet mesti po kući i raditi ostali uobičajeni kućni poslovi.

Nakon Božićnih dana počeo je blagoslov kuća. Velečasni je na polnoćki objavio mještanima kada će i koji dan i u kojem selu biti blagoslov kuća. Sa zvonarom je hodao od kuće do kuće pjevajući: "Narodi nam se kralj nebeski". S tom pjesmom ulazili su u kuću u kojoj su na stolu bili upaljena svijeća, čaša sa svetom vodom i grančicom zelene živice, raspelo Isusa Krista.

Ukućani su se prekrizili, poljubili raspelo od velečasnoga, zajedno izmolili molitvu. Na kraju su se velečasnome dali novci. To je vjerojatno, za mnoge vjernike, jedini običaj koji se i do danas zadržao.

Priču o slavljenju Božića u Sesvetama kod Zagreba ispričala nam je za Libru mama Marica. Takvi su se običaji zadržali sve do šezdesetih, pa i sedamdesetih godina. U tom razdoblju Sesvete počinju mijenjati svoj izgled, a s njime i karakter: sve više drvenih kuća zamjenjuje se novogradnjama koje nastanjuju neki novi stanovnici . . .

BLAGOSLOVLJENI PREDSTOJEĆI BLAGDANI SA SRETNOM, ZDRAVOM I PAMETI PUNOM 2009. GODINOM

Geld. Dieser Brauch ist bis heute erhalten geblieben.

Die Geschichte über das Feiern der Weihnacht in Sesvete in der Gegend der Zagreber Berge erzählte uns für die Libra Mutter Marica. Solche Bräuche blieben bis zu den sechziger, sogar siebziger Jahren erhalten. Dann begann der Ort Sesvete sein Aussehen zu verändern und dadurch auch seinen Charakter. Immer mehr Holzhäuser wurden durch neue, moderne Gebäude ersetzt, in welchen heute neue Bewohner leben.

GESEGNETE BEVORSTEHENDE WEIHNACHTSFEIERTAGE UND EIN GLÜCKLICHES, GESUNDES UND AN VERNUNFT REICHES NEUES JAHR 2009!

CJENIK OGLASA / PREISLISTE FÜR INSERATE

1/1 S. 800.– Fr.

1/2 S. 450.– Fr.

1/3 S. 375.– Fr.

1/4 S. 300.– Fr.

1/8 S. 200.– Fr.

1/16 S. 150.– Fr.

Zadnja stranica /
letzte Umschlagseite:
900.– Fr.

Mali oglasi / Kleininserate:
redak / pro Zeile 10.– Fr.

Članovi HKK imaju popust od 20%
Mitglieder des KKK haben 20% Nachlass